

Regionalni standardi razoružanja na mikro nivou (RMDS) 02.10 (Smernice)

4. izdanje
20.07.2006.

Rečnik termina i skraćenica iz oblasti lakog i malokalibarskog naoružanja (SALW)

Čef kancelarije,
SEESAC,
UNDP Beograd,
Internacionalnih Brigada 56,
11000 Beograd,
Srbija

E-mail: rmds@undp.org.yu
Telefon: (+381) (11) 344 63 53
Fax: (+381) (11) 344 63 56

Informacija o prevodu prema ISO Vodiču 47

Tip dokumenta: Regionalni standardi razoružanja na mikro nivou	Originalna referenca: RMDS/G 02.10	Jezik prevoda: Bosanski, srpski i hrvatski (BSH)
		Originalni broj i datum izdanja RMDS/G 02.10 (2006)

Naslov prevoda:

Rečnik termina i skraćenica iz oblasti lakog i malokalibarskog naoružanja (SALW)

Naslov originala:

Glossary of SALW terms and abbreviations

Izjava o izvoru i potvrda autentičnosti:

Ovaj dokument je prevod originalnog engleskog (britanskog) teksta, kojeg je objavio SEESAC Beograd, Srbija. Njegovu tačnost SEESAC je potvrdio na osnovu raspoloživih tehničkih informacija, te ga tako priznao kao zvaničan prevod

Datum objavljivanja prevoda:

2006.

Upozorenje

Ovaj dokument važi od datuma navedenog na naslovnoj stranici. Pošto su Standardi za regionalno razorušanje na mikro nivou (Regional Micro-Disarmament Standards, RMDS) podložni redovnom pregledanju i revidiranju, korisnici bi trebalo da redovno pose uju Web lokaciju RMDS projekta kako bi proverili trenutno stanje: www.seesac.org

Obaveštenje o autorskim pravima

Ovaj document predstavlja Standard za regionalno razorušanje na mikro nivou u jugoisto noj i isto noj Evropi (RMDS) i zasti eno je vlasnistvo UNDP. Ovaj dokument u celini, kao ni jedan njegov deo, ne smeju biti reprodukovani, uvani ili prenozeni ni u kakvom obliku, niti bilo kojim sredstvima, za bilo koju drugu svrhu bez prethodnog pisanog dopuztenja dobijenog od SEESAC, koji zastupa UNDP.

Ovaj dokument se ne sme prodavati.

Šef kancelarije
SEESAC
UNDP Beograd
Internacionalnih Brigada 56
11000 Beograd
Srbija

E-mail: rmds@undp.org.yu
Telefon: (+381) (11) 344 63 53
Fax: (+381) (11) 344 63 56

Sadržaj

Sadržaj.....	iii
Predgovor	iv
Renik SALW termina i skraenica	1
1 Delokrug.....	1
2 Reference.....	1
3 Termini i definicije.....	1

Predgovor

Na dan 8. maja 2003. godine raspravljalo se o razvijanju standarda i smernica za regionalno razoru0anje na mikro nivou¹ tokom seminara o sakom i malokalibarskom naoru0anju **SALW – Godinu dana posle primene Plana Pakta za stabilnost** koji je sponzor bio Regionalni centar za pomo pri verifikaciji i implementaciji kontrole naoru0anja (RACVIAC). Postignuta je opzta saglasnost o tome da su takvi standardi i smernice po0eljni, i SEESAC se slo0io da razradi okvire, a zatim i da preuzme odgovornost za budu i razvoj regionalnih standarda. Dogovoreno je da e Regionalni standard razoru0anja na mikro nivou (RMDS) biti organizovan tako da pru0a podrzku radu na operacionalnom nivou, i da e i i dalje od veoma uopztenih dokumenata o snajboljoj praksi%kakvi su trenutno dostupni. Posle ziroke rasprave izme u zainteresovanih strana u vezi sa statusom RMDS, dogovoreno je da e se termin sstandardi%koristiti da se nazna e tehni ka pitanja, dok e se smernice%odnositi na sprogramska%pitanja.

Ovaj RMDS² odra0ava razvoj operativnih procedura, prakse i normi koje su se pojavile tokom prethodne etiri godine u oblasti kontrole lakog i malokalibarskog naoru0anja (Small Arms and Light Weapons, SALW)³. U oblasti regiona i van njega utvr eni su primeri najbolje i najnovije prakse, i prikazani prema potrebi u okviru ovih RMDS/G.

SEESAC ima mandat po Planu za regionalnu implementaciju Pakta za stabilnost (Stability Pact Regional Implementation Plan) da, izme u ostalog, ispunjava slede e operativne ciljeve: 1) da razmenjuje informacije i unapre uje saradnju u uspostavljanju i primeni SALW programa i pristupa u nadzoru i smanjenju naoru0anja me u akterima u regionu; i da 2) uspostavlja veze i koordinira ovaj program sa drugim relevantnim regionalnim inicijativama. Razvoj RMDS je jedno od sredstava da se taj mandat ispuni.

Rad na pripremi, prover i revidiranju tih standarda vodi SEESAC, uz podrzku me unarodnih, vladinih i nevladinih organizacija i konsultanata. Najnovija verzija svakog standarda, zajedno s informacijama o radu na razvoju, mo0e se na i na Web lokaciji www.seesac.org. RMDS e biti revidiran barem svake tre e godine, kako bi odra0avao razvoj SALW normi i praksi nadzora, i kako bi izmene bile uvedene u me unarodnu regulativu i zahteve. Poslednja revizija ura ena je 1. marta 2006, i rezultat toga je razvoj Standarda UN integrisanog razoru0anja, demobilizacije i reintegracije (IDDRS) www.unddr.org, koji sadr0e i RMDS/G kao normativnu odrednicu po pitanjima razoru0anja i kontrole SALW.

---

¹ Definizije se kao: "Nadziranje, prikupljanje, kontrolisanje i kona no uniztavanje malokalibarskog naoru0anja, odgovaraju e municije i eksploziva i lakog naoru0anja kod boraca, a esto i kod civilnog stanovništva. Ono podrazumeva razvoj odgovornih programa upravljanja oru0jem i municijom". Nekada se koristio kao sinonim za kontrolu SALW, ali je danas kontrola SALW opzte prihva eni termin. Termin razoru0anje na mikro-nivou se u ovom dokumentu koristi samo radi doslednosti u nazivu RMDS/G, kako se ne bi menjao naslov standarda.

² Plan i format RMDS zasnovani su na izuzetno uspeznim Me unarodnim standardima protivminske akcije (International Mine Action Standards, IMAS). SEESAC se zahvaljuje Slu0bi UN za protivminsko delovanje (UNMAS) na saradnji tokom razvoja RMDS.

³ Ne postoji dogovorena me unarodna definicija za SALW. Za svrhe RMDS mo0e se primeniti slede a definicija: **"Sva smrtonosna konvencionalna borbena tehnika koju mogu nositi pojedinačni borci ili lako vozilo, i koja ne zahteva značajne mogućnosti logističke podrške i održavanja."**

Rečnik SALW termina i skraćenica

1 Delokrug

Ovaj Rečnik obezbeđuje pregled onih SALW termina i skraćenica koje se koriste u Standardima za regionalno razoruđanje na mikro nivou (RMDS). Ako su u uobičajenoj upotrebi dve ili više alternativnih definicija, onda su i one navedene u rečniku.

2 Reference

Normativni dokument koji sadrži odredbe koje, kroz reference u ovom tekstu, predstavljaju odredbe ovog dela standarda. Nijedna od ovih publikacija se ne odnosi na zastarele reference i njihove kasnije izmene ili revizije. Bez obzira na to, strane u ugovoru zasnovanom na ovom delu standarda svakako bi trebalo da istraže mogućnost da primene najskorije izdanje normativnih dokumenata koji su naznačeni dalje u tekstu. Za važeće reference, važi najnovije izdanje normativnog dokumenta na koji se one oslanjaju. Planovi ISO i IEC redovno prave registre trenutno važećih ISO ili EN:

- a) ISO 3166, Kodovi koji predstavljaju imena zemalja;
- b) ISO 8402, Upravljanje kvalitetom i obezbeđivanje kvaliteta - Rečnik;
- c) ISO 10241, Standardi međunarodne terminologije . Priprema i plan;
- d) ISO Vodič 51, Bezbednosni aspekti . Smernice za njihovo uključivanje u standarde;
- e) ISO/IEC Vodič 2, Standardizacija i povezane aktivnosti . Opšti rečnik;
- f) ISO/IEC Direktive Drugi deo, Metodologija razvoja međunarodnih standarda;
- g) ISO/IEC Direktive Treći deo, Pravila strukturisanja i pravljenja nacrti međunarodnih standarda;
- h) ISO Standardi - Priručnik, Količine i jedinice;
- i) OHSAS 18001:1999, Sistem upravljanja zdravstvenom i bezbednosnom zaštitom u radu . Specifikacija;
- j) OHSAS 18002:2000, Sistem upravljanja zdravstvenom i bezbednosnom zaštitom u radu . Smernice za primenu OHSAS 18001;
- k) ILO R164 . Preporuke za zdravstvenu i bezbednosnu zaštitu u radu iz 1981. godine;
- l) ILO C155 . Konvencija o zdravstvenoj i bezbednosnoj zaštiti u radu iz 1981. godine; i
- m) AAP-6 (V), NATO glosar termina i definicija.

3 Termini i definicije

3.1

analiza rizika

(EN 3.123)

Systematska upotreba raspoloživih informacija radi identifikacije **opasnosti** i procene **rizika**. [ISO Vodič 51: 1999(E)]

3.2

bezbedno za prenos

(EN 3.130)

tehnička procena fizičkog stanja i stabilnosti naoružanja i eksploziva, koju daje kvalifikovani tehničar ili tehnički rukovodilac, pre bilo kakvog predložene premeztanja.

Napomena: Ako municija i eksplozivi ne prođu pregled za bezbedan prenos, moraju biti unizteni na licu mesta, ili na najbližem mestu gde je to praktično izvodljivo, od strane kvalifikovanog EOD tima, koji radi pod kontrolom i prema savetima kvalifikovanog EOD tehničara ili tehničkog službenika koji je sproveo prvu kontrolu.

3.3 bezbedno (EN 3.128)
odsustvo rizika. Obično je termin **podnošljivi rizik** pogodniji i precizniji.

3.4 bezbednost (EN 3.132)
smanjivanje rizika na nivo koji se može tolerisati [ISO Vodi 51:1999(E)]

stepen slobode od neprihvatljivog **rizika**. [ISO Vodi 51: 1999(E)]

3.5 broker⁴ (EN 3.10)
fizičko ili pravno lice koje se bavi brokerskom aktivnošću.

Svako ko tokom obavljanja sopstvenih trgovinskih ili pravnih poslova neposredno obavlja neku aktivnost koja se definiše kao brokerska. Postupci fizičkih lica, naročito službenika, treba da budu pripisani nekom pravnom licu.

3.6 brokering⁵ (EN 3.11)
aktivnost čija je svrha da omogućе promet oružja između osoba u različitim trećim zemljama, utoliko što se takav transfer obavlja uz pomoć takozvanog **brokera**.

Napomena: Glavne brokerske aktivnosti uključuju:

- Nabavku lakog i malokalibarskog naoružanja koje se nalazi u jednoj trećoj zemlji kako bi bilo preneto u neku novu treću zemlju;
- Posredovanje između prodavaca i kupaca lakog i malokalibarskog naoružanja kako bi se omogućilo transfer tog naoružanja iz jedne treće zemlje u neku novu; i
- Ukazivanje na mogućnosti za takve transakcije bilo prodavcu, bilo kupcu (naročito upoznavanje prodavca ili kupca u zamenu za novčanu nadoknadu ili neku uslugu).

3.7 CEN (Comitee European Normalisation) (EN 3.18)
CEN je evropski Komitet za standardizaciju.

Napomena: Misija CEN-a je da promovise dobrovoljno tehničko usklađivanje u Evropi, zajedno sa organizacijama iz sveta i svojim evropskim partnerima. Evropski standardi, (koji se označavaju kao EN (Europe Normalisation)) čine zbirku koja obezbeđuje sopstveni kontinuitet, na dobrobit korisnika.

3.8 civilno-vojni odnosi (EN 3.21)
ravnoteža snaga između vojske i uspostavljenih civilnih vlasti. Ovaj pojam opisuje bilo koju raspodelu funkcija između vojnih institucija i civilnih vlasti i objavljuje ko koga kontrolize. Civilno-vojni odnosi predstavljaju kontinuum u kojem ravnoteža varira od zemlje do zemlje.

⁴ Izvor: OEBS Vodič za najbolju praksu. Nacionalna kontrola brokerskih aktivnosti.

⁵ Izvor: OEBS Vodič za najbolju praksu. Nacionalna kontrola brokerskih aktivnosti.

Napomena: U stabilnoj demokratiji, civilno-vojni odnosi okarakterisani su kroz vladu koja je sastavljena od izabranih civila koji kontrolizu vojsku, sa nadzornim ovlastenjima koja proisti u iz ustava. Ali, u vojnoj diktaturi, i ponekad u konfliktnom ili post-konfliktnom poretku, vojska kontrolize vladu i ne odgovara civilnim institucijama.

3.9

CSO

(EN 3.29)

organizacija civilnog druztva (engl. Civil Society Organisation)
ne-drzavne organizacije sastavljene od dobrovoljnih uesnika.

3.10

čuvanje mira

(EN 3.103)

tehnika koju su osnovale i razvile Ujedinjene nacije i koja je zasnovana na principu da neutralno prisustvo UN-a na terenu moze da umanjuje tenzije i omogući da se pregovorima dođe do rešenja u konfliktnom okruženju.

Napomena: Iako su UN tradicionalno telo kome je dodeljena uloga očuvanja mira, multilateralne i regionalne organizacije preduzimale su u prozlosti misije očuvanja mira u nestabilnim drzavama.

3.11

DDR

(EN 3.30)

razorušanje, demobilizacija i reintegracija (engl. Disarmament, Demobilization and Reintegration) trokraki program smanjivanja ili ostavljanja oružja koje je pripadalo nekadašnjim vladinim ili opozicionim snagama, oslobađanja od vizka ljudstva i integrisanja bivzih boraca u normalni civilni život nakon perioda (obično unutrašnjeg) konflikta.

3.12

deca-vojnici

(EN 3.20)

korisnici dece, obično mlađe od 16 godina, kao vojnika, pripadnika naoružanih milicija ili neregularnih snaga.

3.13

deflagracija

(EN 3.32)

pretvaranje **eksploziva u gasovite proizvode** uz pomoć hemijskih reakcija na površini ili blizu površine eksploziva (vidi **detonacija**).

3.14

demilitarizacija

(EN 3.34)

ceo spektar procesa koji naoružanje, municiju, mine i eksplozive onesposobljavaju za svrhu kojoj su bili izvorno namenjeni.⁶

Napomena: Demilitarizacija ne uključuje samo proces konačnog uništenja, nego i sve ostale aktivnosti transporta, skladištenja, prebrojavanja i prethodnog procesovanja, koje su podjednako važne za postizanje krajnjeg rezultata.

3.15

demobilizacija

(EN 3.33)

proces tokom kojeg se oružane snage (vladine i/ili opozicione, ili frakcijske snage) bilo smanjuju, bilo potpuno raspustaju, što predstavlja deo zire transformacije iz rata u mir.⁷

Napomena: Demobilizacija obično podrazumeva okupljanje, vraćanje u kasarne, razorušavanje, registrovanje, biografsku obradu, evidentiranje i otpuštanje nekadašnjih boraca, koji mogu primiti neki vid nadoknade kako bi bili ohrabreni da se vrate civilnom životu.

3.16

detonacija

(EN 3.38)

⁶ IMAS 11.10.

⁷ Razorušavanje, demobilizacija i reintegracija bivzih boraca u okruženje održavanja mira, UNDPKO, Decembar 1999.

brzo pretvaranje **eksploziva** u gasove udarnim talasom koji prolazi kroz eksploziv (v. **deflagracija**). Obi no je po etna brzina tog talasa za dva reda veli ine ve a nego brza **deflagracija**.

3.17
detonator (EN 3.37)
naprava koja sadrØi osetljiv **eksploziv** koji treba da dovede do **detonacijskog** talasa. [AAP-6]

3.18
dnevni klimatski ciklus (EN 3.42)
izlaganje municije i eksploziva temperaturnim promenama kakve nastaju tokom smenjivanja dana i no i i smenjivanja godiznjih doba.

3.19
dobrovoljna predaja (EN 3.167)
fizi ko vra anje lakog naoruØanja, od strane pojedinaca ili zajednice legalnim vlastima ili ovlaz enoj me unarodnoj organizaciji bez daljnjih sankcija.

3.20
donator (EN 3.39)
u kontekstu SALW ovaj termin se odnosi na .....sve izvore finansiranja, uklju uju i i vlade zemalja obuhva enih SALW.

3.21
DPKO (EN 3.41)
Deo UN nadleØan za operacije o uvanja mira (eng. Department of Peacekeeping Operations) (UN)

3.22
DREAM (EN 3.45)
upravljanje razoruØanjem, demobilizacijom, reintegracijom i oruØjem. (Sistem upravljanja informacijama UNDP DDR-a).

3.23
ekonomski razvoj (EN 3.47)
proces poboljzanja ekonomske situacije u zemlji.

Napomena: Neki od indikatora koji se koriste za merenje nivoa ekonomskog razvoja su: prihod po glavi stanovnika (per capita), stopa nezaposlenosti, inflacije i procenat populacije koja Øivi ispod linije siromaztva.

3.24
eksplozivi (EN 3.50)
supstanca ili meZavina supstanci koja pod spoljnim uticajem moØe brzo da oslobodi energiju u obliku gasova i toplote. [AAP-6]

3.25
eksplozivna ubojna sredstva (EN 3.53)
sve vrste ubojnih sredstava koje sadrØe **eksplozive**, materijale za nuklearnu fisiju ili fuziju, kao i bioloZke i hemijske supstance. Ovo uklju uje bombe i bojeve glave; balisti ke i projektele sa navo enjem; artiljeriju, granate, raketnu i **municiju** za lako i malokalibarsko naoruØanje; sve vrste **mina**, torpeda i podvodne bombe; pirotehniku; kasetnu municiju; ure aje koji se pokre u na raketno gorivo ili punjenje; elektro-eksplozivne ure aje; tajne i improvizovane eksplozivne naprave; i sve sli ne ili povezane stavke ili komponente eksplozivne prirode. [AAP-6]

3.26
eksplozivni materijali (EN 3.52)
komponente ili pomo ne stavke koje sadrØe eksploziv, ili se ponazaju kao eksploziv, kao Zto su, na primer, detonatori i inicijalne kapisle.

3.27
EU (EN 3.48)

(Evropska Unija)

3.28
evaluacija (EN 3.49)
proces kojim se pokazuje, zto je mogu e sistemati nije i objektivnije, utvrditi zasluga ili vrednost neke intervencije.

Napomena: Re subjektivno ukazuje na potrebu da se postigne uravnoteena analiza, da se prizna pristrasnost i da se pomire perspektive razli itih u esnika (svih koji su zainteresovani za ove programe i na koje se oni odnose, uklju uju i korisnike kao prevashodno zainteresovane) kroz koriz enje razli itih izvora i metoda.

Napomena: Smatra se da je evaluacija od stratezskog zna aja.

Napomena: Definicija kada se odnosi na programe. (*Priručnik UNICEF-a za politiku i programiranje*).

3.29
finansiranje (EN 3.58)
finansijska sredstva za ostvarivanje neke misije ili projekta.

3.30
finansiranje od strane donatora (EN 3.40)
finansijska pomo koju su obezbedili multilateralni, bilateralni ili individualni subjekti koji su deo misija za pruanje pomo i i bezbednosnih projekata, naro ito u zemljama u razvoju

3.31
fitilj (inicijalna kapisla) (EN 3.109)
samostalno **naoružanje** koje se postavlja u okvir sa punjenjem ili u mehanizam za opaljivanje i koje pali punjenje sa gorivom.

3.32
IANSA (EN 3.68)
meunarodne akcije za lako naoružanje (engl. International Action Network on Small Arms)

3.33
ICRC (EN 3.69)
Meunarodni komitet crvenog krsta (eng. International Committee of the Red Cross)

3.34
IDDRS (EN 3.70)
standardi UN integrisanog razoružanja, demobilizacije i reintegracije (engl. Integrated disarmament, Demobilization and Reintegration Standards (UN))

3.35
ILO (EN 3.71)
Meunarodna organizacija rada (engl. International Labour Organization)

3.36
Indikator (EN 3.73)
kvantitativni ili kvalitativni faktor ili varijabla koja obezbeuje jednostavan i pouzdan na in za merenje uspeznosti, za opisivanje promena koje su povezane sa odre enom intervencijom, ili za pomo prilikom procene uspeznosti odre enog razvoja ili faktora pomo i.

3.37
inertna municija (EN 3.74)
komad municije koji ne sadri eksploziv, pirotehni ka sredstva, suzavac, radioaktivne, hemijske, biološke ili druge toksi ne komponente ili supstance.

Napomena: inertna municija se razlikuje od manevarske po tome što nije posebno napravljena za obuku. Inertno stanje u kojem se ova municija nalazi moglo je da nastane kao posledica dovođenja u bezbedno stanje, ili drugog procesa kojim su uklonjene sve opasne komponente i supstance. Ono se tako odnosi na stanje u kojem se municija nalazi tokom proizvodnje, a pre punjenja ili postavljanja eksplozivnih ili drugih opasnih komponenti i supstanci.

3.38 informacija za javnost (EN 3.111)

informacija koja se izdaje ili objavljuje sa osnovnom namerom da javnost bude u potpunosti informisana i da se tako dobije njeno razumevanje i podrška.

Napomena: Cilj informacije za javnost (PInfo) u okviru programa **SALW** je podizanje nivoa opšte informisanosti.

Napomena: PInfo je vrsta masovne mobilizacije koja pruža informacije o **SALW** problematici.

Napomena: U vanrednim situacijama, usled vremenskog ograničenja i nedostatka ta nih podataka, ovo predstavlja najpraktičniji način prenosa informacija o bezbednosti.

Napomena: U drugim situacijama, informacija za javnost može da podrži pregovore ili učešće zajednice.

3.39 Intervencija (EN 3.77)

zirok spektar situacija u kojima jedan subjekt ulazi u prostor drugog, sa ili bez njegovog pristanka.

3.40 ispitivanje percepcije malokalibarskog naoružanja (SAPS) (EN 3.143)

komponenta ispitivanja lakog i malokalibarskog naoružanja koja preko fokus grupa, intervjua i studija doma instava, prikuplja kvalitativne i kvantitativne podatke o stavovima lokalne zajednice prema lakom i malokalibarskom naoružanju i mogućim intervencijama.

3.41 ispitivanje uticaja lakog naoružanja (SAIS) (EN 3.142)

komponenta ispitivanja lakog i malokalibarskog naoružanja koja prikuplja podatke o uticaju koji lakog i malokalibarskog naoružanja na zajednicu i društveni i ekonomski razvoj.

3.42 istraživanje (istraživanje o SALW) (EN 3.151)

sistematski i logičan proces za utvrđivanje prirode i razmera zireanja lakog i malokalibarskog naoružanja i njegovog uticaja na region, naciju ili zajednicu radi pružanja preciznih podataka i informacija za sigurnu, efikasnu i uspešnu intervenciju od strane odgovarajuće organizacije.

Napomena: Ponekad se naziva i osnovna procena (baseline assessment). Ovaj izraz, međutim, ponekad nije moguće najbolje prevesti i zato je istraživanje o SALW termin koji se koristi u mnogim zemljama.

3.43 izgradnja kapaciteta (EN 3.15)

programi koji osposobljavaju i omogućavaju nezavisan razvoj njihovih korisnika.

3.44 izvoz oružja (EN 3.05)

trgovina naoružanjem i municijom, obično meunarodna i često striktno nadgledana i kontrolisana od strane vlada.

3.45 kapacitet (EN 3.14)

snaga i sposobnost, koja može biti u smislu znanja, veština, ljudskih potencijala i resursa, za postizanje željenih ciljeva.

3.46 kontrola kvaliteta (QC) (EN 3.114)

deo upravljanja kvalitetom, usredsređen na ispunjavanje zahteva kvaliteta. [ISO 9000:2000]

Napomena: Kontrola kvaliteta se odnosi na *proveru* dovršenog proizvoda. U slučaju prikupljanja i uniztavanja, proizvodom se smatra unizteno oružje.

3.47 kontrola naoružanja (EN 3.04)

nametanje ograničenja na proizvodnju, razmenu i zirenje naoružanja od strane vlasti kojoj su dodeljena legitimna prava da sprovede ova ograničenja.

3.48 kontrole granica (EN 3.09)

postojanje provera i propisa između zemalja. Pomoću ovih provera, kontrolize se ulazak i izlazak iz zemlje ljudi, roba i usluga.

3.49 kontrola lakog i malokalibarskog oružja (SALW) (EN 3.135)

aktivnosti koje zajedno imaju za cilj smanjenje društvenih, ekonomskih i ekoloških uticaja nekontrolisanog zirenja i posedovanja SALW.

3.50 kvalitet (EN 3.112)

nivo do kojeg skup svojstvenih karakteristika ispunjava zahteve. [ISO 9000:2000]

3.51 Lako i malokalibarsko naoružanje (SALW) (EN 3.139)

Svo smrtonosno oružje koje može da nosi pojedinačni borac ili lako vozilo i koje ne zahteva ozbiljnu logistiku podršku i održavanje.

Napomena: U optičaju je veći broj definicija pojma SALW i međunarodni konsenzus o «ispravnoj» definiciji tek treba da bude postignut. Gore navedena definicija može se koristiti za potrebe RMDS.

3.52 lakrimatorna municija (EN 3.78)

municija koja sadrži hemijske agense napravljene da onesposobe izazivanjem kratkotrajnih suza ili zapaljenja oči.

3.53 limit u naoružanju (EN 3.06)

kvalitativno i kvantitativno ograničenje u naoružanju putem bilateralnih ili multilateralnih dogovora između država.

3.54 logističko uklanjanje (EN 3.80)

u kontekstu SALW, ovaj termin se odnosi na ... uklanjanje municije i eksploziva iz zaliha koristeći različitih metoda (koje ne uključuju nužno i uniztavanje). Logistika uklanjanje može i ne mora da zahteva korišćenje RSP.

3.55 magacin (EN 3.81)

bilo kakva zgrada, struktura ili kontejner odobren za skladištenje eksplozivnih materijala.

3.56 manevarska/školska municija (EN 3.46)

neaktivna kopija municije, posebno napravljena za vežbu, prikazivanje ili obuku.

3.57 materijal koji ne varniči (EN 3.96)

materijal koji ne može proizvesti iskrinu nakon što pretrpi udar alata, kamena ili neke druge vrste površine.

3.58 Međunarodna organizacija za standardizaciju (ISO) (EN 3.76)

Napomena: Svetska federacija nacionalnih organa iz vize od 130 zemalja sveta. Rezultat njenog rada su meunarodni sporazumi koji se objavljuju kao ISO **standardi** i **vodiči**. ISO je nevladina organizacija (NVO) i standardi koje razvija su dobrovoljni, iako su neke od njih (uglavnom oni koji se ti u zdravlja, **bezbednosti** i zaštite okoline) mnoge zemlje usvojile kao deo svojih nadzornih okvira. ISO se bavi širokim spektrom ljudskih aktivnosti i mnoge aktivnosti vezane za **miniranje** imaju adekvatne standarde. Lista ISO vodi a i standarda može se na i u ISO katalogu na Web lokaciji: www.iso.ch/info/catinfo/html

Napomena: Razvijena je revidirana verzija minerskih standarda koja je kompatibilna sa ISO standardima i vodi ima. Prihvatanje ISO formata i jezika omogu ene zna ajne prednosti kao zto su jedinstvenost grafi kog prikaza, koriz enje me unarodno priznate terminologije i ve i stepen prihvatanja od strane me unarodnih, nacionalnih i regionalnih organizacija koje su ve upoznate sa ISO standardima i vodi ima.

3.59 memorandum o razumevanju (MoU) (EN 3.82)

dokument kojim se olakzava situacija ili aktivnost u kojoj ne postoji namera da se stvore formalna prava i obaveze u me unarodnom pravu, ve da se izrazi pridr0avanje u neobavezuju oj formi.

3.60 menadžment krize (EN 3.28)

radnje koje preduzimaju vlade i nevladine agencije u pokuzaju da daju odgovor na bezbednosne izazove, utvrde njihove osnovne uzroke i izgrade me unarodne kapacitete za spre avanje ponovnog rasplamsavanja konflikata.

3.61 menadžment rizika (EN 3.126)

kultura, procesi i strukture koje su upravljene ka efikasnom menad0mentu potencijalnih opasnosti i prilika.

3.62 mesto za prikupljanje oružja (WCP) (EN 3.169)

privremena ili polu-stalna lokacija postavljena u skladu sa principima sigurnosti za ekspozive i naoru0anje, koja treba da slu0i kao centar za predaju lakog i malokalibarskog naoru0anja (SALW) od strane civilnih lica.

3.63 mesto za uklanjanje (EN 3.44)

oblast u kojoj je dozvoljeno uniztavanje **municije** i **eksploziva detonacijom** i spaljivanjem.

3.64 metodologija (EN 3.83)

logi an redosled procedura prilikom izvrzavanja zadatka.

3.65 mirovni sporazum (EN 3.102)

ugovor, obi no izme u dve zara ene frakcije ili dr0ave, koji navodi uslove za prekid borbi.

3.66 misija (EN 3.86)

opzti izraz celokupne svrhe postojanja organizacije; ovaj izraz treba da bude u saglasnosti sa vrednostima i o ekivanjima glavnih u esnika.

3.67 MOD (EN 3.87)

(ministarstvo odbrane) (engl. Ministry of Defence)

3.68 municija (EN 3.90)

kompletan ure aj napunjen **eksplozivima**, gorivom, pirotehni kim sredstvima, smezom za opaljivanje, ili nuklearnim, biolozkim ili hemijskim materijalom koji se upotrebljava u vojnim operacijama, uklju uju i i **uništavanje**. [AAP-6].

Napomena: U uobičajenoj upotrebi, engleski izraz "munitions" (u množini) označava vojno naoružanje, opremu i municiju.

3.69

nacionalne vlasti

(EN 3.91)

u kontekstu SALW, ovaj termin se odnosi na ..... vladina ministarstva, organizacije ili institucije u zemlji nadležnoj za propisivanje, upravljanje i koordinaciju SALW aktivnosti.

3.70

nacionalni plan

(EN 3.92)

sveobuhvatna kratkoročna, srednjeročna ili dugoročna strategija za unapređivanje razvoja određenog pitanja u nekoj zemlji.

3.71

nadzor

(EN 3.88)

u kontekstu **kontrole SALW**, ovaj termin se odnosi na..... ovlašteno nadgledanje položaja, aktivnosti ili procesa, od strane kvalifikovanog osoblja koje ne preuzima odgovornost za ono što nadgleda. Ovo se obično sprovodi radi provjere ispunjavanja obaveza, procedura ili uobičajene prakse i često uključuje elemente snimanja i izveštavanja.

3.72

nadzorni organ

(EN 3.89)

organizacija, obično dio nacionalnih vlasti, koja je odgovorna za upravljanje i sprovođenje nacionalnog sistema nadgledanja.

3.73

namenska upotreba

(EN 3.75)

korisneje proizvoda, procesa ili usluge u skladu sa informacijama koje je pružio dobavljač. [ISO Vodi 51: 1999(E)]

3.74

napuštena eksplozivna ubojna sredstva (NEUS)

(EN 3.1)

eksplozivna ubojna sredstva koja nisu upotrebljena u oružanom sukobu, koja su preostala ili ih je odbacila neka od učesnica rata, i koja više nisu pod kontrolom strane koja ih je ostavila ili odbacila. Napuštena eksplozivna ubojna sredstva mogu i ne moraju biti napunjena, aktivirana ili na drugi način pripremljena za dejstvo. (CCW Protokol V)

3.75

nasilje

(EN 3.166)

namerna upotreba fizičke sile ili moći, bilo realno ili u vidu pretnje, protiv samog sebe, druge osobe, grupe ili zajednice, koja se završava, ili ima veliku verovatnoću da se završi povredom, smrću, psihološkom povredom, nerazvijenost u ili siromaztvom. [WHO, 2003].

3.76

NATO

(EN 3.93)

Severno-atlantski pakt (engl. North Atlantic Treaty Organization)

3.77

neeksplozivna ubojna sredstva (NUS)

(EN 3.164)

eksplozivna borbena tehnika koja je napunjena, aktivirana, ili na drugi način pripremljena za dejstvo i koja je izbačena, ispaljena, lansirana, ili postavljena na takav način da predstavlja opasnost po aktivnosti, instalacije, ljudstvo ili materijal i ostaje neeksplozivna namerno bilo zbog kvara ili iz bilo kojeg drugog razloga.⁸

3.78

nesreća

(EN 3.02)

neželjeni događaj koji izaziva štetu

⁸ NATO Definicija.

Napomena: Izmenjeno u odnosu na definicije u OHSAS 18001:1999,

3.79

neutralizacija

(EN 3.94)

in zamene sigurnosnih uređaja u **eksplozivu**, kao što su igle ili zipke, radi onemogućavanja rada upaljača ili okidača.

Napomena: Ovo ne čini sredstvo potpuno bezbednim, jer se ga uklonjenjem sigurnosnih uređaja ponovo aktivirati (v. **deaktiviranje**).

3.80

NVO (NGO)

(EN 3.95)

(nevladina organizacija) (engl. non-governmental organization)
autonomna, volonterska, neprofitna organizacija.

3.81

obaveštenost

(EN 3.07)

v. **obaveštenost o lakom i malokalibarskom naoružanju (SALW)**

3.82

obaveštenost o lakom i malokalibarskom naoružanju (jačanje svesti o SALW)

(EN 3.133)

program aktivnosti koji se sprovodi sa ciljem minimiziranja i, tamo gde je moguće, eliminisanja, negativnih posledica neadekvatne kontrole lakog i malokalibarskog naoružanja, primenom odgovarajuće kombinacije SALW podrške, upoznavanja sa rizicima i medijskih aktivnosti/kampanja informisanja javnosti. Ovi inicijatori zajedno rade na promeni ponazanja i na duži rok ohrabruju odgovarajuća alternativna rešenja.

Napomena: Gde god postoje, operacionalni ciljevi nacionalne kontrole lakog i malokalibarskog naoružanja se diktiraju odgovarajuću vrstu aktivnosti na obaveštavanju o SALW.

Napomena: Obaveštavanje o SALW predstavlja masovni pristup koji pruža informacije o pretnji koju predstavlja lako i malokalibarsko naoružanje. Ono može biti u obliku formalnog ili neformalnog obrazovanja, a može da koristi i tehnike masovnih medija.

Napomena: U vanrednim situacijama, usled vremenskog ograničenja i nedostatka tačnih podataka, ovo je najpraktičniji način prenosa informacija o bezbednosti. U drugim situacijama, može predstavljati podršku saradnji sa lokalnom zajednicom.

3.83

obezbeđenje kvaliteta (QA)

(EN 3.115)

deo upravljanja kvalitetom, koji je usredsređen na sticanje poverenja da se zahtevi kvaliteta biti ispunjeni. [ISO 9000:2000]

Napomena: Svrha obezbeđenja kvaliteta u programu **SALW** je da potvrdi da su obrasci upravljanja i operativne procedure za prikupljanje i uiztavanje odgovarajuće i da se proklamovane ciljeve postiže i na bezbedan, delotvoran i efikasan način. Interno obezbeđenje kvaliteta se sprovodi same organizacije iz programa **SALW**, ali je takođe potreban i nadzor spoljnih posmatrača.

3.84

određivanje rizika

(EN 3.124)

sveobuhvatni proces koji uključuje **analizu rizika** i **procenu rizika**. [ISO Vodi 51: 1999(E)]

3.85

opasna situacija

(EN 3.65)

okolnost u kojoj su ljudi, imovina ili okolina izloženi jednoj ili većem broju **opasnosti**. [ISO Vodi 51: 1999(E)].

3.86

opasnost

(EN 3.63)

potencijalni izvor **štete**. [ISO Vodi 51: 1999(E)]

3.87

operacije podrške miru

(EN 3.104)

spektar operacija koje za cilj imaju o uvanje, uspostavljanje ili ponovno uspostavljanje mira . u okviru nasilnog sukoba ili nakon njega.

multifunkcionalne operacije u kojima nepristrasne vojne aktivnosti imaju za cilj stvaranje sigurnog okruženja i pružanje pomo i angažovanju civilnih elemenata u misiji ostvarenja samo-održivog mira.

Napomena: Ovaj termin je zamenio izraz **čuvanje mira** u vojnim operacijama jer sadrži sledeće: 1) uvanje mira; 2) ja njanje mira; 3) uspostavljanje mira; 4) izgra ivanje mira; i 5) humanitarne operacije.

3.88

operacionalni cilj

(EN 3.98)

specifi ni ciljevi koje je organizacija postavila da bi ostvarila svoju misiju. Oni moraju biti precizni, u idealnom slučaju nabrojivi i ostvarljivi pomo u onih resursa koji e najverovatnije postati dostupni.

3.89

oporavak

(EN 3.118)

proces restauracije koji je u vezi sa situacijom u kojoj je nastao problem. Može da iziskuje sledeće: reparaaciju, amelioraciju, pa ak i regeneraciju.

3.90

organizacija za razoružanje na mikro nivou

(EN 3.85)

ovaj termin se odnosi na bilo koju organizaciju (vlada, vojska ili neki trgovinski subjekt) odgovornu za primenu projekata i zadataka kontrole SALW. Ova organizacija može da se pojavi u ulozi glavnog ugovara a, podugovara a, konsultanta ili agenta.

3.91

oružje

(EN 3.168)

bilo šta zto se koristi, zto je napravljeno ili namereno za:⁹

- a) Izazivanje smrti ili povrede bilo koje osobe; ili
- b) U svrhu pretnje ili zastrazivanja bilo koje druge osobe, uključujući i tu i pretnju vatrenim oružjem.

3.92

oružje povezano sa razvojem (WLD)

(EN 3.173)

direktno povezivanje dobrovoljne predaje lakog i malokalibarskog oružja od strane celokupne zajednice, u zamenu za pove anje teku e pomo i u razvoju koju pružaju legalne vlasti, me unarodna ili nevladina organizacija.

3.93

oružje u konkurenciji za razvoj (WCD)

(EN 3.170)

direktno povezivanje dobrovoljne predaje lakog i malokalibarskog naoružanja od strane konkurentnih zajednica u zamenu za dogovoreni deo razvoja male infrastrukture koji e izvrziti legalne vlasti, me unarodna organizacija ili nevladina organizacija (NVO).

3.94

oružje u zamenu za podsticaj (WEI)

(EN 3.172)

direktna veza izme u dobrovoljne predaje lakog i malokalibarskog naoružanja od strane pojedinaca, u zamenu za odgovaraju e materijale koje treba da obezbede legalne vlasti, me unarodna organizacija ili nevladina organizacija (NVO).

3.95

oružje u zamenu za razvoj (WED) (WFD)

(EN 3.171)

indirektna veza izme u dobrovoljne predaje lakog i malokalibarskog naoružanja od strane celokupne zajednice, u zamenu za obezbe ivanje održivog razvoja infrastrukture koje treba da pruže legalne vlasti, me unarodna organizacija ili nevladina organizacija (NVO).

⁹ Krivi ni zakon Kanade (CCofC), Odeljak (S) 2 "Tuma enje" 2. pasus.

3.96
OSCE (OEBS) (EN 3.99)
Organizacija za evropsku bezbednost i saradnju (engl. Organization for Cooperation and Security in Europe)

3.97
ostaci eksplozivnih naprava iz rata (Explosive remnants of War . ERW) (EN 3.55)
neeksplozirana ubojna sredstva (**NUS**) i napuztena eksplozivna ubojna sredstva (**NEUS**) koja su ostala nakon okončanja oružanog sukoba. [CCW Protokol V]

3.98
otkupljivanje (EN 3.13)
neposredna veza između predavanja oružja, municije, mina i eksploziva u zamenu za novac.

Napomena: Otkupljivanje je praktikovano u prozlosti, ali je ta koncepcija često neprihvatljiva za meunarodne donatore.¹⁰ Smatra se da se takvim postupcima nagrađuju neodgovorna naoružana lica koja su možda već nanela ztetu društvu i nevinom civilnom stanovništvu. Takođe, to predstavlja i priliku pojedincima da trguju malokalibarskim i lakim naoružanjem ispod Oita.

3.99 (EN 3.31)
otpis
uklanjanje oružja iz aktivne službe.

stavljanje oružja van upotrebe kao deo mirovnog procesa.

3.100
otporno na krađu (EN 3.152)
konstrukcija izrađena tako da odvraća i/ili odloži nelegalni ulazak u prostorije koje se koriste za skladištenje SALW.

3.101
otvoreno spaljivanje i otvorena detonacija (OBOD) (EN 3.97)

Napomena: metode uništenja municije uz pomoć tehnika spaljivanja, **deflagracije** i **detonacije**.

3.102
panel ploča (EN 3.101)
ploča napravljena od malih komada drveta koji spojeni u jednu celinu.

3.103
Plan za bezbedniju zajednicu (PZB) (EN 3.129)
aktivnost na nivou lokalne zajednice, koja stavlja potrebe i prioritete ugroženih zajednica u centar planiranja, realizacije i nadzora aktivnosti kontrole SALW.

3.104
podele opasnosti (Hazard Divisions (HD)) (EN 3.64)
sistem klasifikacije UN na osnovu kojeg se utvrđuju opasne komponente.

Napomena: Na primer, klasa 1 (eksplozivi) se može podeliti na 6 opasnih grupa.

3.105
podnošljivi rizik (EN 3.153)
rizik koji je u datom kontekstu prihvaćen na osnovu sadašnjih društvenih vrednosti. [ISO Vodi 51: 1999 (E)]

3.106
podsticaji (EN 3.72)
radnje ili uslovi koji treba da ohrabre postizanje zadatog cilja.

---

¹⁰ Od marta 2002. godine, UNDP-BCPR vize neće podržavati ovakve postupke.

3.107

policija u zajednici (CBP)

(EN 3.16)

filozofija (na in razmizljanja) i organizaciona strategija (na in na koji se filozofija sprovodi u delo) koja policiji i zajednici omogu ava da zajedni ki rade na novim na inima rezavanja problema kriminala, nereda i bezbednosnih pitanja kako bi se poboljzao kvalitet Oivota za sve u toj zajednici.

Napomena: CBP uklju uje u ez e policije u zajednici i odgovaranje na potrebe te zajednice, kao i u ez e zajednice u odr0avanju reda i pru0anje podrzke policiji.

Napomena: Dalje se mo0e objasniti kao: spolicija koja sa zajednicom sara uje na partnerskim osnovama; tako zajednica u estvuje u policijskom poslu; ta dva entiteta rade zajedno, mobilizu i resurse za dugoro no rezavanje problema koji se ti u javne bezbednosti, umesto da policija sama kratkoro no reaguje na incidente kada se oni dogode.%

3.108

politička stabilnost

(EN 3.107)

situacija u kojoj politi ki sistem i njegovi subjekti, pravila, institucije i kulturni obrasci posti0u ravnote0u i zadr0avaju odre eni stepen reda.

3.109

politika

(EN 3.105)

definize svrhu i ciljeve organizacije; formulize pravila, standarde i principe delovanja koji rukovode na inima pomo u kojih organizacija 0eli da postigne te ciljeve.

Napomena: Politika se razvija kao odgovor na stratezko upravljanje i terensko iskustvo. Ona, za uzvrat, uti e na na in na koji se razvijaju planovi i kako se mobilizu i primenjuju resursi. Politika je propisana i njeno poztovanje se podrazumeva ili se, u najmanju ruku, ohrabruje.

3.110

polna pitanja

(EN 3.60)

politika, ideje ili problemi koji uklju uju loz tretman, nedostatak uklju ivanja u druztvo, ili razvlaz ivanje grupa na osnovu njihovog pola . obi no su to 0ene ili devojke.

3.111

post-konfliktno doba

(EN 3.108)

vreme, period ili doga aji koji se odigravaju u odre enoj dr0avi ili regionu koji je iskusio izbijanje konflikta ili nasilja u skorijoj prozlosti.

3.112

praćenje

(EN 3.154)

sistematsko pra enje nezakonitog naoru0anja od mesta proizvodnje, preko linija snabdevanja, do do mesta ulaska na ilegalno tr0izte i nezakonitog posedovanja.

3.113

prevencija konflikta

(EN 3.24)

mere koje se preduzimaju radi pokuzaja spre avanja nasilne konfrontacije.

3.114

procedura dovođenja u bezbedno stanje (RSP)

(EN 3.120)

primena specijalnih alatki i metoda uklanjanja eksplozivnog naoru0anja koje obezbe uju prekid funkcija ili razdvajanje bitnih komponenti radi spre avanja neprihvatljive detonacije.¹¹

3.115

procena distribucije lakog naoružanja (SADA)

(EN 3.141)

komponenta ispitivanja lakog i malokalibarskog naoru0anja koja prikuplja podatke o vrsti, koli ini, vlasnistvu, distribuciji i premeztanju lakog i malokalibarskog naoru0anja unutar zemlje ili regiona.

3.116

---

¹¹ NATO definicija.

procena kapaciteta lakog naoružanja (SACA) (EN 3.140)
komponenta ispitivanja lakog i malokalibarskog naoružanja koja prikuplja podatke o doma im izvorima koji mogu da odgovore na SALW problem.

3.117 procena rizika (EN 3.125)
proces zasnovan na **analizi rizika** koji utvrđuje da li je postignut **podnošljivi rizik**. [ISO Vodi 51: 1999(E)]

3.118 proizvodnja (EN 3.100)
proizvodi, kapitalna dobra i usluge koji nastaju iz određene intervencije. Proizvodnja takođe uključuje i promene nastale nakon određene intervencije, a koje su značajne za ostvarivanje rezultata.

3.119 radno mesto (EN 3.174)
sva mesta na kojima zaposleni moraju da budu ili gde moraju da idu po prirodi svog posla i koja su pod direktnom ili indirektnom kontrolom poslodavca. [ILO R164]

3.120 razoružanje na mikro nivou (EN 3.84)
prikupljanje, kontrola i uklanjanje malokalibarskog naoružanja, municije, eksploziva, lakog i teškog naoružanja od boraca, a takođe, isto, i od civilne populacije. Njegov sastavni deo je i razvoj programa za odgovorno upravljanje oružjem i municijom.

3.121 razrešenje konflikta (EN 3.26)
napori koji treba da povećaju stepen saradnje između strana u konfliktu i osnaže njihove odnose kroz izgradnju ili produblјivanje odnosa i institucija kroz koje ove strane komuniciraju.

3.122 razumno predvidljiva pogrešna upotreba (EN 3.116)
korisne proizvode, procesa ili usluge na način koji pružalac nije predvideo, ali koji može nastati kao rezultat lako predvidljivog ljudskog ponasanja. [ISO Vodi 51: 1999(E)]

3.123 razvoj politike (EN 3.106)
pomoć koju mnoge akademske, međunarodne i nevladine organizacije pružaju vladama u razvoju strategija i pristupa upravljanju pojedinim pitanjima, problemima ili događajima.

3.124 redukcija konflikta (EN 3.25)
strategije koje države primenjuju sa ciljem ublažavanja tenzija i izgradnje održivog mira.

Napomena: Ove strategije mogu da uključuju programe koji su napravljeni da izgrade nacionalne i lokalne kapacitete za rešavanje sporova; unapređivanje koordinisane politike međunarodnih činilaca koja za cilj ima sprečavanje konflikata, i pomoć zemljama u smanjivanju zirenja naoružanja.

3.125 reforma bezbednosnog sektora (SSR) (EN 3.138)
dinamičan koncept za izradu strategije upravljanja bezbednosnim funkcijama na efikasan i efektan način koji je moguće demokratski kontrolisati, da bi se otpočelo sa reformom nacionalne bezbednosne infrastrukture.

Napomena: Nacionalna bezbednosna infrastruktura uključuje odgovarajuća ministarstva, civilne vlasti, pravosudni sistem, oružane snage, paravojne snage, policiju, obaveštajne službe, privatne vojne kompanije i nadzorne organizacije građanskog društva.

3.126

reintegracija (EN 3.119)
mere pomoći koje se pružaju bivšim borcima koje mogu da povećaju njihovu, i sposobnost njihovih porodica, da se ekonomski i socijalno reintegriraju u građansko društvo.¹²

Napomena: programi reintegracije mogu da se sastoje od novčane pomoći ili adekvatne nadoknade, kao i od zanatske obuke, aktivnosti koje donose prihod i ulaganja u programima održivog razvoja. U nekim SALW programima UNDP-a, reintegracija može da obuhvati i pojedince koji vraćaju naoružanje.

**3.127
rekonstrukcija** (EN 3.117)
proces ponovne izgradnje državnih institucija koje su propale ili propadaju usled ratnih okolnosti, ili usled sistematskog uništavanja kroz loše upravljanje.

**3.128
reper** (EN 3.08)
referentna tačka ili standard prema kojem se može proceniti ušinak ili dostignute.

**3.129
rizik** (EN 3.122)
kombinacija verovatnoće pojavljivanja zločinog događaja i ozbiljnost izazvane štete. [ISO Vodi 51: 1999(E)]

**3.130
Saferworld** (EN 3.131)
britanska nevladina organizacija, specijalizovana za SALW problematiku.

**3.131
SALW obrazovanje o riziku** (EN 3.136)
Proces koji ohrabruje grupe pod rizikom, kao i one koji poseduju lako i malokalibarsko naoružanje, da prihvate bezbednije načine ponašanja i omoguće kontakte između zajednica, drugih SALW komponenti i drugih sektora.

Napomena: Obrazovanje o SALW riziku može da bude samostalna aktivnost tamo gde se ne sprovodi prikupljanje oružja. Ako se u budućnosti planira amnestija, aktivnosti na obrazovanju o riziku će omogućiti efikasnu informativnu kampanju, koristeći mrežu, sisteme i metodologija koje su već prisutne kao deo obrazovnog programa, uz odgovarajuću promenu sadržaja.

Napomena: Obrazovanje o riziku predstavlja glavnu komponentu kontrole lakog i malokalibarskog naoružanja. Postoje dve međusobno povezane komponente koje jedna drugu osnažuju: a) Učesto lokalne zajednice; i b) Obrazovanje javnosti.

Napomena: Uopšte uzev, programi obrazovanja o SALW riziku mogu da koriste oba pristupa, pošto se oni međusobno osnažuju. Oni, međutim, nisu jedan drugom alternativa, niti predstavljaju alternativu iskorenjivanju pretnje koju predstavlja lako i malokalibarsko naoružanje, njegovim prikupljanjem i uništavanjem. Koristi enje ovih pristupa će takođe zavistiti od toga da li se sprovodi program prikupljanja oružja.

**3.132
saradnja** (EN 3.27)
proces spajanja različitih subjekata (država/ članova/armija) kako bi, kao skladna celina, radili na postizanju unapred definisanih ciljeva.

**3.133
savladane lekcije** (EN 3.79)
uopštavanja zasnovana na iskustvima dobijenim tokom procene projekata, programa ili politike koji se izvlače iz određene konkretne situacije, i primenjuju na slične okolnosti. One, obično, naglašavaju prednosti i mane koje su učene tokom pripreme, pripreme i implementacije, a koje utiču na ishod, uticaj i rad.

---

¹²Razoružanje, demobilizacija i reintegracija bivših boraca u okruženje mirovnih snaga, UNDPKO, Decembar 1999.

3.134
SE (CoE) (EN 3.22)
Savet Evrope (Council of Europe)

3.135
sigurnost (EN 3.137)
pojedinaac ili dr0ava koji se ose aju dobro ili bezbedno; zasti eni od napada ili nasilnog konflikta.

kontrola pretnje, integrisana sa odgovaraju om sposobnoz u odgovora.

3.136
sigurnost ljudi (EN 3.67)
odnosi se na sigurnost sa stanovizta pojedinca. Osiguravanje zdravlja, imovine i 0ivota od nasilnih ili zlonamernih sila.

3.137
 smanjivanje (redukcija) rizika (EN 3.127)
radnje koje se preduzimaju da bi se smanjila verovatno a i/ili negativne posledice koje su povezane sa odre enim doga ajem ili nizom doga aja.

3.138
 stalne operativne procedure (SOP) (EN 3.146)
standardne operativne procedure
uputstva koja definizu po0eljni ili trenutno uspostavljeni metod sprovo enja zadatka ili aktivnosti.

Napomena: Njihova svrha je da promovizu prepoznatljive i merljive stepene discipline, jednoobraznosti, doslednosti i jednostavnosti unutar organizacije, u svrhu poboljzanja operativne efikasnosti i sigurnosti. SOP treba da odra0avaju lokalne potrebe i okolnosti.

3.139
standard (EN 3.145)
standard je dokumentovani dogovor koji sadr0i tehni ke specifikacije ili druge precizne kriterijume, koje treba koristiti konzistentno, kao pravila, smernice ili definicije karakteristika, da bi se osiguralo da materijali, proizvodi, procesi i usluge odgovaraju svojoj svrsi.

Napomena: Cilj RMDS je da poboljza bezbednost i efikasnost kontrole SALW podr0avanjem po0eljne procedure i prakse kako u glavnim ztabovima, tako i na terenu. Da bi bili efikasni, standardi treba da budu merljivi, mogu i, proverljivi i pogodni za definisanje.

3.140
strategija (EN 3.150)
srednje ili dugoro no usmerenje organizacije i vrste aktivnosti koje su potrebne da bi se ostvarila njena misija, kao i neposredni i operacionalni ciljevi.

3.141
šteta (EN 3.61)
fizi ka povreda ili naruzavanje zdravlja ljudi, ili zteta naneta imovini ili okolini. [ISO Vodi 51: 1999(E)]

3.142
štetan događaj (EN 3.62)
slu aj u kojem **opasna situacija** dovodi do ztete. [ISO Vodi 51: 1999(E)].

3.143
transfer (EN 3.155)
uvoz, izvoz, transport, ponovni izvoz, nedodirljivi transfer, ovlaz eno premeztanje tokom proizvodnje, brokeringa i transporta SALW.

3.144

transnacionalni kriminal (EN 3.156)
(organizovani kriminal)
razireni kriminal koji organizovano vrze kriminalne organizacije ili grupe kriminalaca, gde grupa poseduje prepoznatljivu strukturu.

3.145 transparentnost (EN 3.157)
slobodan i otvoren pristup informacijama koji gra anskom druztvu omogu ava da vrzi svoju nadzornu funkciju. Transparentnost se ponekad upotrebljava kao sinonim za odgovornost u vladanju.

3.146 ubojna sredstva (EN 3.03)
v. municija

3.147 ugovor o prekidu vatre (EN 3.17)
obavezuju i pakt o nenapadanju koji treba da omogu i dijalog izme u sukobljenih strana.

3.148 uklanjanje (logističko) (EN 3.43)
uklanjanje municije i eksploziva iz zaliha koriz enjem razli itih metoda (zto ne mora nu0no uklju ivati i uniztavanje). Logisti ko uklanjanje mo0e ali ne mora zahtevati primenu procedure dovo enja u bezbedno stanje.

Napomena: Postoji pet tradicionalnih metoda uklanjanja koje koriste oru0ane snage zirom sveta, a neke od njih, o igledno, nisu pogodne za programe razoru0anja na mikro nivou. To su: 1) prodaja; 2) poklanjanje; 3) poja ana upotreba na ve0bama; 4) izbacivanje u duboko more; i 5) uniztavanje ili demilitarizacija.¹³

3.149 uklanjanje eksplozivnih ubojnih sredstava (EOD) (EN 3.54)
detekcija, identifikacija, procena, osiguravanje, pronala0enje i finalno odstranjivanje neeksplozivnih ubojnih sredstava. Deo ovoga mo0e biti i osiguravanje i/ili uklanjanje one eksplozivne municije koja je postala opasna zbog ozte enja ili propadanja, kada je njeno uklanjanje izvan mogu nosti onih koji ija je to redovna du0nost.¹⁴

Napomena: Prisustvo municije i eksploziva, tokom operacija razoru0anja na mikro nivou, zahteva neizbe0no i odre eni stepen EOD reagovanja. Nivo ovog reagovanja zavisi od stanja u kome se municija nalazi, stepena njenog propadanja i na ina rukovanja u lokalnoj zajednici.

3.150 uključivanje zajednice (EN 3.23)
U kontekstu SALW ovaj termin se odnosi na .....proces osmizljen da potrebe i prioritete ugro0enih zajednica stavi u sredizte planiranja, implementacije i nadgledanja kontrole lakog i malokalibarskog naoru0anja i drugih sektora.

Napomena: Uklju ivanje zajednice zasnovano je na razmeni informacija i uklju uje zajednice u proces donozenja odluka kako bi bili ustanovljeni prioriteti SALW kontrole. Na taj na in SALW kontrola nastoji da obuhvati celu zajednicu, da bude na nju usredsre ena, i da obezbedi maksimalno uklju ivanje svih njenih delova. To uklju ivanje podrazumeva zajedni ko planiranje, implementaciju, kontrolu i evaluaciju projekata.

Napomena: Uklju ivanje zajednice tako e poma0e zajednicama da razviju specifi ne prelazne strategije bezbednosti koje promovizu promene u ponazanju kako pojedinaca, tako i zajednice. Ovo se ini u nameri da se smanji uticaj SALW na pojedince i zajednice sve dok pretnja ne bude otklonjena.

¹³ Ovo je polje na kojem o igledno mo0e do i do zabune usled neodgovaraju e primene terminologije ili neodgovaraju eg prevoda. Jedna strana mo0e pretpostaviti da, kada druga strana govori o uklanjanju, u stvari govori o uniztavanju. Mo0e se desiti da to ne bude ta no!

¹⁴ Smernice Ujedinjenih nacija za uniztavanje zaliha, Jun 2000.

Napomena: Ovo e biti jedan od glavnih stratezkih principa **kontrole SALW**.

3.151
UNDDA (EN 3.158)
UN Odeljenje za pitanja razoru0anja (United Nations Department for Disarmament Affairs)

3.152
UNDP (EN 3.159)
Razvojni program Ujedinjenih Nacija (United Nations Development Programme)

3.153
UNDPA (EN 3.160)
UN Odeljenje za politika pitanja (United Nations Department for Political Affairs)

3.154
UNICEF (EN 3.161)
Deji fond UN (United Nations Children's Fund)

3.155
UNIFEM (EN 3.162)
UN Razvojni fond za 0ene (United Nations Development Fund for Women)

3.156
uništavanje (EN 3.36)
proces kona nog dovo enja oru0ja, municije, mina i eksploziva u inertno stanje u kojem ne mogu da funkcionišu onako kako su napravljeni.

3.157
uništavanje zaliha (EN 3.148)
fizi ke aktivnosti i procedure za uništavanje koje vode ka smanjivanju nacionalnih **zaliha**.

3.158
uništiti (uništavanje na licu mesta) (EN 3.35)
di i u vazduh na licu mesta.

uništavanje bilo kojeg komada naoru0anja, bez pomeranja sa mesta na kojem je prona eno, obi no tako zto se kraj njega postavi **eksplozivno punjenje**.

3.159
UNMAS (EN 3.161)
UN Slu0ba za protivminsko delovanje (United Nations Mine Action Service)

3.160
upaljač (EN 3.59)
Ure aj koji pokre e eksplozivni niz. [AAP-6]

3.161
upravljanje kvalitetom (EN 3.113)
koordinirane aktivnosti na upravljanju i vo enju organizacije sa stanovizta kvaliteta. [ISO 9000:2000]

3.162
upravljanje zalihama (EN 3.149)
one procedure i aktivnosti koje se odnose na sigurnost SALW prilikom transporta, skladiztenja i ra unovodstvenih aktivnosti.

3.163
vatreno oru0je (EN 3.57)
oru0je koje poseduje cev iz koje je mogu e ispaliti metak ili neki drugi projektil koji osobu mo0e da usmrti ili da joj nanese ozbiljne telesne povrede. Vatrene oru0je obuhvata i bilo kakvu vrstu

pripadaju eg okvira ili zar0era, kao i bilo zta zto je mogu e preraditi da bi se koristilo kao vatreno oru0je.¹⁵

3.164 verifikacija (EN 3.165)

potvr ivanje, putem pribavljanja objektivnih dokaza, da su odre eni zahtevi ispunjeni. [ISO 9000:2000]

3.165 zainteresovana strana (EN 3.144)

bilo koja osoba koja ima interes (ili sulog%o za ono zto odre eni entitet radi (dr0ava, gra ansko druztvo ili kompanija).

Napomena: Engleska re sstakeholder%(deoni ar, zainteresovana strana . prim. prev.) razvila se u pojam sa posebnim zna enjem u oblasti biznis menad0menta, kada je re o procesu donozenja odluka u institucijama . uklju uju i i velike poslovne korporacije, a posebno neprofitne organizacije.

3.166 zalaganje za pitanja SALW (EN 3.134)

Program aktivnosti kojim se problemi i pitanja SALW programa iznose na uvid javnosti, vlasti medija, vlada i njihovih institucija kako bi se postigle promene i na institucionalnom i na individualnom niivou.

Napomena: Ove vrste aktivnosti uklju uju i kampanje koje ukazuju na probleme i pitanja SALW programa i koje 0ele da ohrabre ljude da predaju oru0je. Uopzte uzev, ovakve aktivnosti se sprovode kao deo podrzke programima za prikupljanje naoru0anja.

3.167 zaliha (EN 3.147)

u SALW kontekstu, ovaj termin se odnosi na ..... veliku, nagomilanu zalihu oru0ja i eksplozivnih sredstava.

3.168 zaostali (rezidualni) rizik (EN 3.121)

U kontekstu SALW kontrole, ovaj termin se odnosi na ..... rizik koji ostaje nakon primene svih razumnih napora kako bi se uklonili rizici koji su sastavni deo svih aktivnosti na prikupljanju, uklanjanju i upravljanju SALW zalihama. [izmenjeno iz ISO Vodi a 51:1999]

3.169 zaštita dece (EN 3.19)

Zastita dece od nasilja, iskoriz avanja i zloupotrebe. Podrazumeva situaciju u kojoj su deca u sukobu sa zakonom a odnosi se i na decu bez roditeljskog staranja (kao zto su siro ad, deca u domovima i deca odvojena od roditelja u vreme rata ili velikih nesre a) . u kojim uslovima su deca naro ito podlo0na nasilju, zloupotrebi i iskoriz avanju.¹⁶

3.170 zaštitna mera (EN 3.110)

sredstva koja se upotrebljavaju za smanjenje rizika [ISO Vodi 51:1999(E)]

3.171 zdravlje (EN 3.66)

u vezi sa radom, ne pokazuje samo odsustvo bolesti ili slabosti, ve uklju uje i fizi ke i mentalne elemente koji uti u na zdravlje, koji su direktno povezani sa sigurnoz u i higijenom na radnom mestu. [ILO C155]

¹⁵ Krivi ni zakon Kanade (CCofC) Odeljak (S) 2 "Tuma enje", stav 2.

¹⁶ Lindgren, Karen, "Zastitno okru0enje: razvoj podrzke zastiti deceq asopis *Human Rights Quarterly* 27 (2005) 214-248, str.216

3.172

zemljište za spaljivanje

(EN 3.12)

oblast u kojoj je dozvoljeno uništavanje **ubojnih sredstava, mina i eksploziva** putem spaljivanja.

3.173

zona opasnosti od eksploziva

(EN 3.51)

zona koja okružuje teren za uništenje ili skladište municije određena na osnovu udaljenosti do koje se može očekivati rasprskavanje usled detonacije municije.

3.174

zona opasnosti od rasprskavanja (fragmentacije)

(EN 3.56)

Oblast koja u slučaju **detonacije** može da bude obuhvaćena rasprskavanjem. Definiše se za određeni eksploziv, skladište eksploziva, ili oblast kontaminiranu **minama/neksplozivnim ubojnim sredstvima (NUS)**,

Napomena: Prilikom određivanja ove zone treba uzeti u obzir nekoliko faktora; količinu eksploziva, konstrukciju trupa, vrstu materijala, zemljišne uslove, itd. Vidi takođe i **[sekundarno rasprskavanje]**.